

Sensorveiledning SOS2001-Moderne sosiologisk teori, høsten 2015

Deloppgave 1 teller en tredjedel ved karaktersettingen, deloppgave 2 to tredjedeler. For opplysning om vekting av delkarakterene i beregning av total karakter, henvises til eget skjema som sensorene får tilsendt sammen med oppgavene. Husk at dersom en av deloppgavene karakterettes til F, skal hele oppgaven strykes. Ved tilfeller der deloppgave 1 er på nippet til stryk og deloppgave 2 er klart bestått, oppfordres dere til å vippe deloppgave 1 opp (men i slike tilfeller må dere uansett bruke skjønn). Det skal ved vurderingene legges vekt på oversikt over og forståelse av det relevante pensumstoffet. Flinke studenter som ikke har lest pensum, men som har gode allmennkunnskaper og skriver godt skal ikke bestå. Når det gjelder kriteriene for de forskjellige karakterene, henviser jeg til den fagspesifikke beskrivelsen av disse som dere også får tilsendt. For at oppgave skal vurderes til B eller A, kreves det i besvarelsen er vist evne til å diskutere stoffet på en selvstendig og kritisk måte.

Deloppgave 1

Her skal studentene først og fremst belønnes for å kunne redegjøre på en klar og effektiv måte for de begrepene det spørres om. De som trekker inn pensumstoff utover det som det spørres om, skal belønnes for det, men ikke mye, og bare hvis de først redegjør grundig for det som det spørres etter. Diskusjoner og selvstendig bruk av eksempler skal også belønnes. Men poenget med kortsvarsoppgavene er primært å vise at man har kunnskap om pensum. Diskutere inngående kan man gjøre i deloppgave 2. Erfaringsmessig er lengden på besvarelsene mellom 1 og 3 sider. Her er det ingen mal, og det er selvfølgelig innholdet som må vurderes. I det følgende har jeg trukket frem det relevante pensumstoffet på hver oppgave. De som på en rimelig forståelig måte har fått med det meste av dette, skal ha C. De som utmerker seg med på en god måte å plassere begrepene i en relevant sammenheng kan få bedre karakter. Gode eksempler må også vurderes positivt. Hvis noen skriver om flere av begrepene som det det spørres om, skal ikke det belønnes spesielt.

- **Rollekonflikter**

Omtales i Aubert «Sosial rolle» og Merton «The Role-Set». I Aubert skiller det mellom to typer rollekonflikter, 1) aktører møter ulike forventninger i samme rolle, 2) aktører har ulike posisjoner det knytter seg motstridende sett av normer til. Aubert gir også eksempler

på dette. Besvarelser bør skille mellom disse to typene konflikter. Gode besvarelser bør plassere begrepet innenfor rolleteori, og ha et reflektert forhold til både Aubert og Merton.

- **Strukturens dualitet**

Redegjøres for i Aakvaag s. 134-139, hvor begrepet omtales som nøkkelbegrep i strukturasjonsteorien, hvor sosial struktur ses som både en forutsetning og et resultat av kompetente aktørers kreative handlinger. Aakvaag utdyper så strukturasjonsteorien gjennom en del punkter. Et minstekrav her er en kortfattet presentasjon, mens de som plasserer begrepet i en større teoretisk sammenheng bør belønnes.

- **Stand**

Weber: Klasse, stand, parti. I avsnittet om stands-æren knyttes stand til samhörighet, ære, og livsførsel, og det sies at klasseforskjeller og standsforskjeller inngår i de mangfoldigste forbindelser. Gode besvarelser bør si noe om forholdet mellom stand og andre «maktfordelingfenomener» Weber diskuterer. Eksempler bør også telle positivt, samt det å trekke linjer til andre relevante pensumbidrag som Bugge/Bourdieu og Fraser.

- **Sosialt bytte**

Bytteteori omtales i Aakvaag s. 98-101, og knyttes til Homans og Blau. Der står det blant annet at ikke-økonomiske sosiale prosesser kan studeres som bytter av sosiale og immaterielle goder, og at bytteteori i prinsippet kan brukes til å studere alle former for sosial samhandling. Aakvaag skriver også om seks teoretiske grunnantakelser for bytteteori. Noen studenter var litt i stuss over begrepet «sosialt bytte» på eksamen, i og med at overskriften i boka er «bytteteori», men det bør være forståelig ut i fra teksten.

- **Mekanisme-baserte forklaringer**

Hedstrøm s. 24-30. Grunnideen er at forklaring innebærer å spesifisere mekanismer som viser hvordan fenomenene oppstår. Det må belønnes hvis mekanisme-baserte forklaringer ses i kontekst av andre typer forklaringer, (lover og statistiske forklaringer), om metodisk individualisme og/eller ulike definisjoner av mekanismebaserte forklaringer trekkes inn. Aakvaags fremstilling av forklarende teori er også relevant pensum. Det må telle positivt om det påpekes at Aakvaags beskrivelse av dette er vid, i og med at begreper og typologier inngår.

- **Velferdsstatsregime**

Esping-Andersen, G. , The Three welfare State Regimes. E-A. har en kortfattet beskrivelse av typologien, og reiser spørsmål om årsaker til forskjeller mellom velferdsstater. Besvarelser bør redegjøre for typologien, gode besvarelser bør plassere typologien i kontekst av temaene E-A reiser i artikkelen (forholdet familie, stat og marked er et nærliggende tema).

Deloppgave 2

Her vil jeg anta at det store flertallet skriver 2A, som kan oppfattes som plankeoppgaven, i og med at den gir større valgfrihet enn 2B. Hvilken oppgave som skrives, skal imidlertid ikke ha noe å si for vurderingen: man skal verken straffes eller belønnes for å skrive planken eller ikke-planken. Det finnes mange måter å løse de to oppgavene på. Her vil jeg begrense meg til å påpeke hva gode besvarelser må forventes å ha med av relevant pensumlitteratur. Utover det er oppgave 2a er relativt åpen, mens 2b er mer begrenset. For begge oppgaver gjelder at utover pensumoversikt skal selvstendighet i bruk av eksempler og diskusjon belønnes. For å vurderes til A eller B, *skal* en besvarelse vise evne til selvstendighet og diskusjon.

2A Redegjør for hovedtrekk i teorien om rasjonelle valg. Diskutér teorien opp mot én eller flere andre teorier om handling på pensum, (for eksempel innenfor mikrointeraksjonismen eller rolleteori).

I besvarelsen er det rimelig å ta utgangspunkt i Aakvaag, kap 4. Mikrointeraksjonismen omtales i kapittel 3 og i Goffmans pensumartikkel. Rolleteori i Aubert og i Merton, «The Role-Set». Temaer som diskuteres i Aakvaag er oversosialiserte aktører, problemer med å studere strukturer og makroforhold, maktblindhet, metodisk individualisme, aktørens refleksivitet, om mennesker er normstyrte eller rasjonelle, aktør/struktur-problemet, badekarmodellen, osv. Gode besvarelser må inneholde diskusjoner rundt noen av temaene som er tatt opp i pensum. Svært gode besvarelser klarer å sette ulike posisjoner opp mot hverandre på en selvstendig måte.

2B Gjør rede for hovedtrekk ved Bourdieus teori om kulturell kapital og dens forhold til de andre kapitalformene. Diskuter forholdet mellom klasse, smak og forbruk i lys av denne teorien. Trekk inn Gartmans kritikk av Bourdieus analyse. Synes du Gartmans tilnærming gir et godt utgangspunkt for å forklare smak og forbruk?

Bourdieu omtales i Bugge, L. (2002) «Pierre Bourdieus teori om makt. » Agora 224-248.

Flere kritiske innvendinger mot denne teorien er tatt opp på forelesning og på pensum.

Gartman: Bourdieu har en strukturalistisk oppfatning om kultur som reduserer kulturelle valg til passiv reproduksjon av kulturell tvang, som kun passer kun for ikke-materiell kultur. Han refererer til Frankfurterskolen: Senkapitalismen legitimerer klassestruktur gjennom å skjule klasseforhold. Kultur blir varer, smak dannes ved manipulative markedsstrategier. Gode besvarelser må vurdere Gartmans tilnærming i tillegg til hans kritikk av Bourdieu. En blant flere mulige innvendinger mot Gartman (som er diskutert på forelesning): Fra ståstedet til de som forfekter mekanisme-baserte forklaringer kan det reises spørsmål om Gartmans tilnærming har en tilfredsstillende beskrivelse av mekanismene: Elitene fremstår som rasjonelle – men hvordan skal man forstå massene?

Svært gode besvarelser vil ha en god fremstilling av Bourdieu, kritikken fra Gartman mot Bourdieu og også en god diskusjon av Gartman. Hvis man klarer å knytte kritiske innvendinger mot disse til andre ståsteder i pensum, er det også svært bra, og gode eksempler bør også trekke opp.